

**Registratie- en certificatiesystemen:
aanbevelingen voor efficiëntere benutting
van publieke systemen en voor inrichting
van toekomstige systemen.**

Einddocument

**Registratie- en certificatiesystemen:
aanbevelingen voor efficiëntere benutting van publieke systemen
en voor inrichting van toekomstige systemen.**

Einddocument

P.W.M. Lentjes
DLV Adviesgroep nv

H. Balkhoven
DLV Adviesgroep nv

L. den Boer
CLM Onderzoek en Advies BV

T. Vermeulen
CLM Onderzoek en Advies BV

DLV Adviesgroep nv
Mijlstraat 20
Postbus 840
5280 AV Boxtel

T 0411 65 25 25
F 0411 65 25 00
I www.dlv.nl

DLV Adviesgroep & CLM Onderzoek en Advies BV
Boxtel/Bennekom/Aalsmeer/Utrecht, augustus 2002

Voorwoord

In dit rapport geven we een overzicht van de belangrijkste publieke en private registratie- en certificatiesystemen voor wat betreft gewasbescherming. Daarnaast geven we aan hoe verschillende betrokken partijen in de praktijk omgaan met het gegeven dat meerdere systemen naast elkaar bestaan en hoe ze hier tegen aan kijken. Tenslotte doen we aanbevelingen voor een efficiënter gebruik van registratieverplichtingen en voor de inrichting van toekomstige systemen.

Het project is uitgevoerd door het Centrum voor Landbouw en Milieu en DLV Adviesgroep, in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Landbouw.

Het werk is verricht in het voorjaar van 2002, een dynamische periode waarin op het gebied van registratie en certificering nogal wat discussies speelden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de discussies over vermindering van de administratieve lastendruk, over het Besluit Glastuinbouw en UMR, over de invulling van Zicht op Gezonde Teelt en denk ook aan de snelle ontwikkelingen m.b.t. EUREP-GAP. Het rapport is daarom te beschouwen als een momentopname.

Wij willen iedereen die heeft meegewerkt aan de totstandkoming van dit rapport hartelijk danken. Met name de personen die we mochten interviewen (zie bijlage 1) zijn wij dank verschuldigd.

Het CLM en DLV Adviesgroep zijn verantwoordelijk voor de tekst in dit rapport.

De auteurs

Inhoudsopgave

VOORWOORD	3
INHOUDSOPGAVE	4
1. INLEIDING, VRAAGSTELLING EN WERKWIJZE VAN HET PROJECT “OVERZICHT EN OPTIMALISERING VAN REGISTRATIE- EN CERTIFICATIESYSTEMEN VOOR WAT BETREFT GEWASBESCHERMING”	5
1.1. INLEIDING	5
1.2. VRAAGSTELLING LNV	5
1.3. WERKWIJZE	5
2. INVENTARISATIE VAN DE BELANGRIJKSTE REGISTRATIE- EN CERTIFICATIESYSTEMEN VOOR GEWASBESCHERMING IN DE PUBLIEKE EN PRIVATE SECTOR	7
2.1. DE PUBLIEKE SECTOR	7
2.1.1. <i>Registratieverordeningen Productschappen</i>	7
2.1.2. <i>Lozingenbesluit open teelt en veehouderij</i>	9
2.1.3. <i>Cross-Compliance</i>	9
2.2. DE PRIVATE SECTOR	10
3. HOE WORDT ER OMGEGAAN MET DE CERTIFICERING- EN REGISTRATIESYSTEMEN IN DE PRAKTIJK?	13
3.1. TELERS	13
3.2. LTO	14
3.3. MARKTPARTIJEN (VERWERKENDE INDUSTRIE, HANDEL)	15
3.4. VEILINGEN (GROENTE EN FRUIT)	15
3.5. PRODUCTSCHAP TUINBOUW	16
3.6. WATERSCHAPPEN / HOOGHEEMRAADSCHAPPEN	16
3.7. CERTIFICERENDE INSTELLINGEN	16
4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	17
4.1. CONCLUSIES	17
4.2. AANBEVELINGEN	18
 BIJLAGEN	 19
BIJLAGE 1	20
LIJST VAN GEÏNTERVIEWDE PERSONEN/INSTANTIES	20
BIJLAGE 2	21
<i>Inventarisatie certificatiesystemen</i>	21
BIJLAGE 3	24
INVENTARISATIE VAN REGISTRATIESYSTEMEN	24

1. Inleiding, vraagstelling en werkwijze van het project “Overzicht en optimalisering van registratie- en certificatiesystemen voor wat betreft gewasbescherming” _____

1.1. Inleiding

Registratie en certificering zijn essentiële onderdelen van het gewasbeschermingsbeleid zoals omschreven in de nota Zicht Op Gezonde Teelt. Het zijn belangrijke managementinstrumenten die het inzicht in het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen verbeteren en zo bij kunnen dragen aan de gewenste vermindering van het gebruik. Zowel vanuit overheidsinstanties (publieke sector) als vanuit de markt (private sector) zijn er al registratiesystemen ontwikkeld of in ontwikkeling. Een overzicht van de belangrijkste in de publieke en private sector aanwezige registratie- en certificatiesystemen voor wat betreft gewasbescherming is wenselijk om :

- de uitgangspunten en voorwaarden van deze systemen met elkaar te vergelijken en zo bij te kunnen dragen aan de uitwisselbaarheid van de geregistreerde gegevens;
- de efficiëntie te vergroten door mogelijke samenwerkingsvormen van partijen;
- de mogelijkheden voor vermindering van de administratieve last bij de agrariërs te verkennen.

1.2. Vraagstelling LNV

De vraagstelling van de projectopdrachtgever LNV is :

- a. een inventarisatie te maken van de belangrijkste registratie- en certificatiesystemen in de publieke (o.a. waterschappen, semi-overheden) en private sector (o.a. collectief landbouw bedrijfsleven, afzetorganisaties)
- b. te onderzoeken hoe certificerende instanties en andere marktpartijen omgaan met de aanwezigheid van meerdere publieke en private registratie- en certificatiesystemen
- c. een overzicht te maken van de randvoorwaarden die de belangrijkste publieke en private registratie- en certificatiesystemen hanteren en een analyse van de mogelijkheden om te komen tot een efficiëntere benutting van de publieke systemen

Gewenst eindresultaat is een rapportage met aanbevelingen die LNV kan gebruiken om randvoorwaarden te stellen, zodanig dat de publieke systemen efficiënter kunnen worden benut, waardoor administratieve lasten worden geminimaliseerd en het rendement optimaal is voor de betrokken partijen.

1.3. Werkwijze

CLM en DLV Adviesgroep hebben via een literatuurstudie eerst een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste registratie- en certificatiesystemen. Vervolgens zijn

vragenlijsten opgesteld en de betrokken partijen uit de publieke en private sector geïnterviewd. Dat waren telers en vertegenwoordigers van veilingen, marktpartijen, certificerende instellingen, waterschappen, productschappen en standorganisaties. Daarna hebben CLM en DLV op basis van deze informatie en resultaten de mogelijkheden geanalyseerd om te komen tot een efficiënte benutting van de publieke systemen.

In dit document wordt eerst een overzicht gegeven van de belangrijkste registratie- en certificatiesystemen in de publieke en private sector (hoofdstuk 2). Per systeem zijn de volgende aspecten in kaart gebracht :

- het aantal gebruikers
- wie wenst de registratie/certificering?
- naam van het systeem, verantwoordelijke organisatie, organisatiestructuur, doel- en normstelling en erkenning door de Raad van Accreditatie
- welke aspecten worden geregistreerd/gecertificeerd, waarom en op welke manier?
- hoe vindt de controle plaats en welke faciliteiten zijn hiervoor ? Wat zijn de sancties ?
- wat zijn de kosten en wie draagt deze kosten ?

Bij dit overzicht zijn ook de randvoorwaarden die deze systemen hanteren meegenomen.

Vervolgens wordt beschreven hoe er in de praktijk met de aanwezigheid van meerdere systemen wordt omgegaan en wat de houding is ten opzichte van het werken met meerdere systemen (hoofdstuk 3).

Tenslotte doen CLM en DLV op basis van deze resultaten aanbevelingen om te komen tot een efficiëntere benutting van de publieke systemen, alsmede aanbevelingen voor de inrichting van toekomstige systemen (hoofdstuk 4).

Voor een lijst van geïnterviewde personen en voor een gedetailleerd overzicht van bestaande private systemen wordt verwezen naar bijlage 1 in het achtergronddocument.

2. Inventarisatie van de belangrijkste registratie- en certificatiesystemen voor gewasbescherming in de publieke en private sector

2.1. De publieke sector

Dit hoofdstuk geeft een inventarisatie van wet- en regelgeving waarvoor registratie op het gebied van gewasbescherming verplicht is.

2.1.1. Registratieverordeningen Productschappen

Een Productschap is gerechtigd verordeningen uit te vaardigen. Het initiatief hiertoe ligt bij de sectororganisaties. Deze verordeningen hebben een wettelijke basis : de Minister keurt ze goed. Alle telers in een sector zijn gebonden zich aan een verordening te houden. De AID is verantwoordelijk voor de handhaving van de verordening.

2.1.1.1. Open teelten

In 2001 was er de “Registratieverordening Gewasbeschermingsmiddelen Onbedekte Teelten”, uitgevaardigd door het Productschap van de Tuinbouw (PT) en het Hoofd Productschap Akkerbouw (HPA). Per 2002 heeft het HPA de verordening ingetrokken, het PT heeft de verordening gehandhaafd.

Op dit moment is er dus geen registratieverordening voor akkerbouwers. Voor het intrekken van de verordening door het HPA worden drie redenen genoemd :

- onvrede over het gewasbeschermingsmiddelenbeleid;
- de opkomst van allerlei registratie en certificerings-initiatieven vanuit de markt;
- het ontbreken van mankracht bij de controlerende instanties (AID) om de verordening op een goede manier te controleren en sancties te treffen.

Het PT heeft voor de registratie van gewasbeschermingsmiddelen een specifiek registratieformulier ontwikkeld. Invullen van dit formulier gebeurt op bedrijfsniveau. De gegevens worden per kalenderjaar ingevuld en verstuurd. De resultaten worden op sectorniveau uitgewerkt door het PT. De registratie beperkt zich tot het noteren van de gebruikte middelen en hoeveelheden. Er vindt geen terugkoppeling plaats. Het PT accepteert het registratieformat van Milieu Programma Sierteelt (MPS). Dit beperkt dus voor o.a. bollen- en boomtelers die aan MPS deelnemen de administratieve lastendruk.

2.1.1.2. Bedekte Teelten

Op 1 januari 2002 liep een eenjarige “Registratie verordening Bedekte teelten” van het PT af, die de ca. 10.000 glastuinders in Nederland verplichtte een milieuregistratie te voeren. Op 1 april 2002 keerde de registratieplicht terug in de AMvB Glastuinbouw, beter bekend onder de naam Besluit Glastuinbouw. Dit besluit had een lange wordingsgeschiedenis.

- *Besluit Glastuinbouw*

In 1997 tekenden de Overheid en de Glastuinbouw het Convenant Glastuinbouw en Milieu (Glami). Doel van dit convenant was de milieubelasting op een aantal milieuvelden te verminderen : gewasbescherming, energie en meststoffen.

Dit convenant heeft geleid tot het Besluit Glastuinbouw, dat op 1 april 2002 is ingegaan. Het Besluit is gebaseerd op 4 wetten : de Wet Milieubeheer, de Wet Verontreiniging Oppervlaktewater, de Bestrijdingsmiddelenwet en de Wet Bodembescherming. Het Besluit geldt voor alle bedrijven met meer dan 2500 m² glas (excl. rolkassen). Telers zijn vanaf 1 april 2002 verplicht om vierwekelijks hun gewasbeschermingsmiddelen-, meststoffen- en energiegebruik te registreren. Er moet op bedrijfsniveau geregistreerd worden. Deze gegevens moeten worden verstuurd naar de Uitvoeringsorganisatie Integrale Milieu Taakstelling (UO-IMT). Het aanleveren van de gegevens kan via de Stichting UMR (Uniforme Milieu Registratie) of rechtstreeks naar de UO geschieden. Naast de rapportageplicht per vier weken moet er ook een jaarrapportage worden opgesteld, waarin het gebruik gedurende het gehele jaar wordt aangegeven. Elke jaar moet een plan opgesteld worden van de voorgenomen teeltactiviteiten van het bedrijf. Wijzigingen op dit plan moeten worden doorgegeven aan het bevoegd gezag. Voor de sierteeltsector is de wettelijke registratieplicht gebaseerd op het MPS-systeem.

Telers die bij MPS, Groeinet of een erkend registratiebureau (dit kan een gecertificeerde telersvereniging zijn of een registratieprogramma) registreren, hoeven deze instanties alleen nog maar toestemming te geven om hun gegevens door te sturen naar UMR.

MPS, Groeinet of het registratiebureau controleren dan eerst namens UMR of de gegevens volledig zijn, rekenen ze om naar basiseenheden, en sturen ze door naar UMR.

Naast de problemen en de discussie over de normen is er hier op zich wel sprake van een goede afstemming tussen publieke en private registratie. Dit geldt echter niet voor die bedrijven die met meerdere sectoren/ vergunningenstelsel = bijbehorende registratiesystematiek te maken hebben (zoals bijvoorbeeld het geval kan zijn in de bloembollenteelt, de boomteelt of kleinfruitteelt met glas)

2.1.2. Lozingenbesluit open teelt en veehouderij

De akkerbouw, een deel van de bollen- en boomteelt, de vollegrondsgroententeelt, de fruitteelt, de zomerbloementeelt en de veehouderij hebben vanaf 1 maart 2000 te maken met het Lozingenbesluit open teelt en veehouderij.

Bollenteeltbedrijven in gebieden die zijn aangemerkt als gespecialiseerd bollengebied in Noord- en Zuid Holland vallen niet onder het Besluit. Hetzelfde geldt voor het telen in potten, containers of op substraat, bijvoorbeeld in de boomkwekerij of groenteteelt. Voor deze bedrijven geldt het WVO-vergunningstelsel.

Bij een combinatie van teelten kan een bedrijf te maken krijgen met vergunningen (bollen), Besluit Glastuinbouw en Lozingenbesluit.

Het Lozingenbesluit is genomen in het kader van de algemene waterkwaliteitsaanpak en is gebaseerd op de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren (WVO) en de Bestrijdingsmiddelenwet. Het Lozingenbesluit geeft algemene regels die voor alle landbouwactiviteiten gelijk zijn. Daarmee wordt voorkomen dat voor elk bedrijf apart een WVO-vergunning moet worden verleend. Het Lozingenbesluit heeft tot doel het vermijden van hoge concentratiepieken van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in het oppervlaktewater.

Wie onder het besluit valt heeft een meldingsplicht. Dat houdt in dat naam, adres, agrarische activiteiten, percelen en een aantal zaken met betrekking tot de lozingen op het bedrijf bekend moeten zijn. Telers zijn verplicht waterkwaliteitsbeheerders van informatie in het kader van de meldingsplicht te voorzien. De registratie van gegevens vindt plaats op perceelsniveau. Vergunningen worden verleend op bedrijfsniveau. De controle op de naleving van het Besluit is in handen van de waterkwaliteitsbeheerders en de AID.

2.1.3. Cross-Compliance

Aan de uitbetaling van rechtstreekse steun aan landbouwers zijn nadere voorwaarden verbonden. Dit betekent dat de EG-lidstaten verplicht zijn bij productieomstandigheden passende milieumaatregelen te nemen. Deze maatregel wordt de “cross-compliance” genoemd. Indien de gestelde milieumaatregel wordt overschreden kan een korting worden toegepast op de rechtstreekse betalingen.

- *Cross-compliance voor maïs*

Op maïspercelen is het gebruik van fytofarmaceutische producten niet toegestaan in de periode vanaf 1 april tot en met 15 juli. Er is echter één uitzondering : na de inzaai van de maïs wordt tenminste één mechanische onkruidbestrijding uitgevoerd. Dit betekent dat, als er in de periode vanaf 1 april tot en met 15 juli één of meer chemische onkruidbestrijdingen plaatsvinden, er minimaal één mechanische onkruidbestrijding moet worden uitgevoerd na de inzaai van de maïs. Het totaal aan werkzame stof per

hectare mag in de periode vanaf 1 april tot en met 15 juli niet meer dan 1 kg per hectare bedragen. Als er niet aan deze aanvullende milieuvoorwaarde wordt voldaan, wordt er een korting van 25% op de akkerbouwsubsidie voor het betreffende perceel opgelegd.

- *Cross-compliance voor zetmeelaardappelen*

Op tenminste 70% van het areaal waarop zetmeelaardappelen worden verbouwd (exclusief pootgoed) mag geen chemische loofdoding worden toegepast. Telers die zich niet aan dit milieuvorschrift houden zullen met 10% worden gekort op de rechtstreekse betaling.

Tabel 1 geeft in het kort nog eens een overzicht van de verplichte publieke registraties op het gebied van gewasbescherming.

Tabel 1: Overzicht van publieke registratieverplichtingen voor verschillende teeltsectoren

Systeem	Sector	Niveau van registratie
Cross compliance	Zetmeelaardappelen, mais	Perceel; jaarlijks
PT-verordening	Vollegrondsgroente, fruitteelt	Bedrijf; jaarlijks
UMR	Glastuinbouw	Locatie; 4-wekelijks
WVO-lozingenbesluit	Open teelt	Perceel; afhankelijk van vergunning

2.2. De private sector

In tabel 2 is een overzicht gegeven van de belangrijkste private certificatiesystemen. Voor detailinformatie hierover wordt verwezen naar bijlage 2. In bijlage 2 is per certificeringssysteem weergegeven: organisatie en achtergrond; doel; aantal deelnemers; registraties; controle en sancties; feedback met deelnemers; kosten. In bijlage 3 is een overzicht weergegeven van belangrijke registratiesystemen.

Tabel 2: Overzicht van de belangrijkste private certificerings- en registratiesystemen (mei 2002)

Systeem	Sector	Niveau van registratie	# Deelnemers	Kosten (EURO)
Basis Zorg systeem	Groente en fruit	Perceel-gewas combinatie; actueel	5000	270
EKO	Alle sectoren	Perceel-gewas combinatie; actueel	1500*	Variabel
Erkenningsregeling	Sierteelt	Perceel-gewas combinatie; 4-wekelijks		
EUREPGAP	Groente, fruit, sierteelt	Perceel-gewas combinatie; actueel	3000	>500
HACCP	Alle sectoren	Perceel-gewas combinatie; actueel	20	Variabel
Hygienecode akkerbouw	Akkerbouw	Perceel-gewas combinatie; actueel	15	
Hygienecode Groente & fruit	Groente, fruit	Perceel-gewas combinatie; actueel	300	400
ISO-9000	Alle sectoren	Perceel-gewas combinatie; actueel		2500-3000
Kwaliteits Project Akkerbouw (KPA)	Akkerbouw	Perceel-gewas combinatie; actueel	3000**	300-400
Milieu programma sierteelt (MPS)	Sierteelt	Bedrijf; 4-wekelijks	4000	270-570
Milieukeur	Alle sectoren	Perceel-gewas combinatie; actueel	120	Variabel
QualiTree	Boomteelt	Perceel-gewas combinatie; 4-wekelijks	100	570 exc. MPS
Veiligheidscertificaat aardappels	Aardappelen	Perceel-ras combinatie; oplevering bij product	>1000	200
Veiligheidscertificaat suikerbieten	Suikerbieten	Perceel-ras combinatie; oplevering bij product	>1000	

* deze telling is inclusief de veehouderij.

** deelnemers aan het kwaliteits Project Akkerbouw overlappen met deelnemers aan de veiligheidscertificaten. De certificatie voor KPA is per 2002 gestopt.

Voor wat betreft het aantal deelnemers zijn EUREPGAP, Basis Zorg Systeem, MPS en de veiligheidscertificaten in de akkerbouw de belangrijkste certificatiesystemen. Zowel de veiligheidscertificaten als EUREPGAP zijn vraaggestuurd. De afnemers vragen, of eisen, van de telers dat er aan de richtlijnen van het certificaat en de registratie wordt voldaan. Deze twee systemen zijn met name gericht op voedsel- en arbeidsveiligheid, en in mindere mate op het milieu. Basis Zorg Systeem en MPS zijn systemen die door de veilingen aan de leden worden opgelegd. Beide systemen hebben zich de afgelopen jaren sterk aangepast aan EUREPGAP. Er is, met name in de groente en fruit, veel overlap tussen deelname aan het BasisZorgSysteem en EUREPGAP.

Het verschil in registratienivo tussen de publieke- en private systemen is opvallend. Private systemen in de groente en fruit zijn, uit het oogpunt van voedselveiligheid, gericht op een actuele registratie op productnivo. Ook in de voedingsakkerbouw wordt op productnivo geregistreerd. Deze registratie wordt zonodig bij elke aangeleverde partij bijgeleverd. In de sierteelt is voedselveiligheid geen criterium, en wordt vanuit milieu-oogpunt geregistreerd (4-wekelijks) op perceelsniveau. De publieke systemen daarentegen, zijn vooral geïnteresseerd in geaccumuleerde bedrijfsgegevens of geaccumuleerde perceelsgegevens.

3. Hoe wordt er omgegaan met de certificering- en registratiesystemen in de praktijk? _____

In dit hoofdstuk de resultaten van de interviews per “partij” op hoofdlijnen.

3.1. Telers

De eisen die de publieke sector (overheden en de Productschappen) stelt ten aanzien van registratie van gewasbescherming zijn zeer beperkt. Telers voldoen in het algemeen aan de gestelde eisen. Ook de publieke controle op deze wetgeving wordt niet als belastend ervaren. Telers stellen wel vragen bij de vele verschillende instanties die verantwoordelijk zijn voor de controle op thema's die veel overlap vertonen met gewasbescherming (AID, waterschap, gemeente, Arbeidsinspectie, private controleurs). Met name bij de private controles zou meer afstemming moeten plaatsvinden.

Naast de wettelijke verplichtingen m.b.t. gewasbescherming zijn er echter nog veel andere registratie-eisen en administratieve verplichtingen (denk aan Minas, berekening, Arbowetgeving, CBS-registratie, meitelling, cross-compliance, diverse vergunningen, etc.). De combinatie van wetgevingen en administratieve verplichtingen, die veelal een verschillende systematiek gebruiken, maakt dat de telers de totale lastendruk als gevolg van administratieve verplichtingen als (te) groot ervaren.

Naast de administratieve last ergeren telers zich aan de gebrekkige realiteitszin van de verplichtingen in enkele wetten (hierbij wordt met name de Arbowetgeving genoemd).

Telers zijn zeer bereidwillig om de eisen van de markt op te volgen, hiervan hangt immers de leveringszekerheid en daarmee het bestaansrecht van de onderneming af. Telers zouden echter graag betere afstemming zien tussen de registratie en controle voor diverse certificaten. **Telers willen bij voorkeur maar één registratiesysteem bijhouden om te voldoen aan alle (publieke en private) eisen.** Een centraal registratiesysteem (vergelijk MPS) van waaruit de gegevens kunnen worden uitgeleverd (na toestemming van gegevenseigenaar) aan partijen die erom vragen, lijkt het ideaalbeeld. Al dan niet met een centrale databank (wel garantie dat de informatie alleen voor overeengekomen doeleinden wordt gebruikt)

Tegenover de bereidheid om de markteisen op te volgen staat de tegenzin om overheidseisen na te leven. De overheidseisen liggen vaak op een ander niveau dan de eisen vanuit de markt. Zo wil de markt inzicht in traceerbaarheid en registratie per gewas, perceel of partij, terwijl de overheid geïnteresseerd is in een hoger aggregatieniveau (milieubelasting, middelengebruik op het niveau van locatie of bedrijf).

Hulpmiddelen voor registratie (goede software, goede sjablonen) zijn waardevol en zouden meer gestimuleerd moeten worden. De suggestie is gedaan om software, PC's, padregistratiesystemen op te nemen in regelingen als VAMIL, MIA, Groenlabelkas e.d.. Ook de voordelen van registratie voor de ondernemer zelf zouden beter

gecommuniceerd moeten worden (inzicht bedrijfsvoering, bedrijfsvergelijking, imagoverbetering e.d.). Communicatie zou motiverend kunnen werken voor de groep die nu nog afwachting is.

De overheid vereist meerdere administratieve verplichtingen, zoals Minas (geen registratie), berekening en rond arbeidsveiligheid, waar de markt niet om vraagt. De teler ziet geen voordeel of winst in het uitvoeren van dergelijke registraties. De motivatie voor deze registratie is daarom moeilijk op te brengen.

Naast de groep telers die niet negatief staat tegenover registratie is er ook een groep telers die veel moeite heeft met de overheidseisen. Deze groep telers zitten met name in de sectoren boomteelt, houtig kleinfruit en bollenteelt waar de registratielast veel groter is, doordat de teelten onder meerdere vormen van wet- en regelgeving en marktcertificaten vallen, of veel verschillende kleine handelingen op het gebied van gewasbescherming met zich meebrengen.

De registratiegegevens per sector kunnen gebruikt worden voor beleidsvoorbereiding, discussie over normstelling (Glami) enz. Sommige telers zijn hiervoor beducht, anderen vinden dit juist een goede reden om te gaan registreren. Communicatie over het gebruik van de gegevens bij beleidsvoorbereiding en normstelling is van groot belang.

Voor de motivatie om te registreren is feedback erg belangrijk. Meestal weet de teler niet wat er met zijn gegevens gedaan wordt, en hoort hij niets meer, tenzij er iets ontbreekt of onjuist is ingevuld.

Gebruik door overheden van de gegevens die door gewasbeschermingshandel reeds worden geregistreerd, zou administratief werk door individuele boer/tuinder kunnen beperken.

Een leerervaring is dat als een systeem vanaf het begin niet goed valt (bijv. UMR in open teelten, UMR in glas vanwege factuur, KPA vanwege slechte organisatie en slechte software) dit al snel deelnemers en draagvlak kost, ook al is het systeem in principe goed opgezet.

3.2. LTO

LTO benadrukt dat het niet alleen de registratieverplichtingen zijn die bij telers het gevoel van hoge administratieve lasten geven. Ook andere regelgeving leidt tot een gevoel van hoge (lasten)druk. Denk aan spuitlicenties (aanvragen, examen, ophalen, verlengen), regulering grondontsmetting (aanvragen recept, ontheffingen), en de hectiek rondom toelating middelen.

De LTO is voorstander van de “een loket gedachte”: een centraal registratieloket waar telers de registratie kunnen inleveren en kunnen laten doorsturen naar de instanties die de data nodig hebben. Het centrale loket mag echter geen gedwongen winkelnering met zich meebrengen.

3.3. Marktpartijen (verwerkende industrie, handel)

Marktpartijen zijn geïnteresseerd in registratie vanwege de traceerbaarheid, mogelijkheden voor teeltbegeleiding en bedrijfsvergelijking en het maatschappelijk ondernemen (milieu en imago). De interesse wordt voor een belangrijk deel ingegeven door de afnemers (de retail). De Nederlandse land- en tuinbouw is veelal internationaal georiënteerd. Dit maakt dat de eisen voor de productie, inclusief de registraties, afgestemd worden met de internationale partners. De registratie en de softwarepakketten moeten compatibel zijn met die van de (internationale) afnemer. Het proces van afstemming en van volledige tracing in de akkerbouw en voedingstuinbouw gaat bijzonder snel. De grotere marktpartijen zullen de traceerbaarheid binnen afzienbare tijd (inschatting van de auteurs is: binnen twee jaar) rond hebben.

De bedrijfstakken aardappelverwerking en suikerproductie hebben eigen veiligheids- en bedrijfsvoerings/traceersystemen ontworpen. Deze systemen zijn gericht op de markt en leveren goede feedback naar de telers.

De groente- en fruit sector richt zich momenteel op EUREPGAP. EUREPGAP is voornamelijk gericht op de wensen van de retail (ontwerper van het systeem), welke zijn: veiligheid, traceerbaarheid, arbeidsomstandigheden en milieu (in die volgorde). Telers krijgen door deelname beter inzicht in de eigen bedrijfsvoering, maar er is nog geen sprake van feedback op de registratie.

De gebrekkige afstemming tussen het convenant Glami (doelvoorschriften en registratiesystematiek), Zicht op gezonde teelt (middelvoorschriften, certificatie en registratiesystematiek) en de huidige marktsystemen veroorzaakt veel onbegrip en weerstand bij de marktpartijen. Ook het verschil in benaderingswijze tussen Glami (doelvoorschriften), Zicht Op Gezonde Teelt (middelvoorschriften, certificatie), Minas (boekhouding) en PT-registraties (jaarregistratie) veroorzaakt veel onbegrip.

3.4. Veilingen (groente en fruit)

De veilingen laten zich met name leiden door de commerciële vraag. Stimulerende maatregelen vanuit de overheid zijn minder sturend. De veilingen zien registratie en certificatie als voldoen aan de markteisen voor traceerbaarheid en de maatschappelijke eis voor verantwoord ondernemen. Veilingen hebben enkele certificatie en registratie-instrumenten ontwikkeld (MBT, Basiszorgsysteem, Tracemasters (registratiesysteem van fruitveiling Fruitmasters)). Fruitmasters is hierbij op zoek naar een eenduidig sjabloon van de overheid en het PT zodat de veiling voor haar leden aan alle verplichtingen kan voldoen.

Ook bij de veilingen zijn er vragen over de afstemming tussen verschillende “stukken” wetgeving vanuit overheid (bijv. Glami en Zicht Op Gezonde Teelt rekenen met kilo's resp. mbp; bijv. Lozingenbesluit en Bestrijdingsmiddelenwet hanteren verschillende definities van begrip “sloot”). Dit geeft veel onbegrip en weerstand in praktijk.

The Greenery vraagt zich af waarom glasgroente telers die gewend waren aan registratie voor MBT worden opgezet met het systeem van MPS (4-wekelijks) uit de sierteelt. Greenery heeft voor haar glasgroente-leden wel formulieren ontwikkeld om haar leden zo makkelijk mogelijk aan deze verplichting te laten voldoen.

3.5. Productschap Tuinbouw

Het PT ziet meer in een “milieucertificaat” dan een “gewasbeschermingscertificaat”. In dit milieucertificaat zouden alle administratieve lasten op het gebied van milieu (b.v. ook Minas) gedekt moeten worden. Het PT pleit voor afstemming om te komen tot één type registratie. De regie voor deze afstemming zou moeten komen vanuit LNV (wettelijke eisen) en het PT (markteisen).

3.6. Waterschappen / Hoogheemraadschappen

Deze instanties benutten de registraties voor de “publieke systemen” en accepteren ook de registraties voor private systemen als MPS en EUREPGAP. In enkele gevallen is er een knelpunt met betrekking tot het niveau van registreren. Marktsystemen (MPS, maar ook UMR) registreren per bedrijf, terwijl het waterschap de data per perceel wil kunnen inzien. Op basis van de registratiegegevens die de waterschappen ontvangen, kunnen hun eigen controleurs gericht gaan controleren en eventueel sancties (boetes) opleggen. Soms ook vinden uitsluitend steekproefsgewijze (themagerichte) controles uit, onafhankelijk van de aangeleverde gegevens.

3.7. Certificerende instellingen

Certificerende instellingen spelen in op de marktvraag door de controles van meerdere certificatieschema's op elkaar af te stemmen (met veelal daaraan gekoppelde korting). Enkele knelpunten die men tegenkomt bij het afstemmen van controles en schema's zijn de codelijsten (gb-middelen, meststoffen, etc.) en het verschil in registratie voor de verschillende schema's. Certificatieschema's worden meer en meer op elkaar afgestemd. Voorbeelden hiervan zijn de afstemming van Milieukeur op het Basiszorgsysteem en afstemming van deze groente- en fruit schema's (Milieukeur, Basiszorgsysteem) op EUREPGAP. De vraag is welke partij de “regie” kan voeren als het gaat om afstemming van systemen, uniformering, centrale database e.d. Hierbij worden LNV en productschappen genoemd, die samen het voortouw moeten nemen en zouden moeten faciliteren.

4. Conclusies en Aanbevelingen

4.1. Conclusies

Conclusies op hoofdlijnen:

- Er zijn relatief weinig wettelijke registratieverplichtingen op gebied van gewasbescherming.
- De lastendruk wordt vooral veroorzaakt door registratie van andere onderdelen van de bedrijfsvoering(mest en mineralen, Arbo, berekening, Laser).
- De commerciële vraag naar “registraties” is de belangrijkste drijfveer voor de telers en wordt door hen zeer serieus genomen. Dat bepaalt immers leveringszekerheid voor de ondernemer.
- De doelstellingen m.b.t. registratie vanuit overheid en markt verschillen. Overheid wil grond-, locatie of perceelsgebonden gegevens (i.v.m. milieukwaliteit) of werken aan bewustwording; markt wil product-/partijgebonden info i.v.m. traceerbaarheid.
- Marktpartijen gaan gewoon hun eigen weg en kiezen een systeem met als doel product- of partijgebonden informatie (traceerbaarheid) en onderscheidend vermogen t.o.v. concurrenten.
- In het algemeen worden er zeer veel data vastgelegd, maar is er weinig controle en er zijn weinig sancties en telers krijgen weinig feedback op de verstrekte gegevens.
- Telers hebben een voorkeur voor één registratiesysteem dat wordt gevraagd door afnemer/veiling. Dat systeem wil men dan graag gebruiken voor meerdere doeleinden.
- Voor grote bedrijven die internationaal opereren, zijn internationale wensen leidend.
- Registraties worden eerder als lastig/ overbodig ervaren als er geen marktvraag naar is, en als ze tegenstrijdig of zinloos lijken.
- ICT-technisch lijken er goede mogelijkheden om de administratieve druk te verlichten.
- Er is behoefte aan regie, afstemming. Wie neemt het heft in handen ?
- Communicatie over hoe en waarom, en voordelen voor ondernemer (win-win situatie creëren) verdient veel meer aandacht.
- Systemen die vanaf het begin weerstand oproepen (door slechte communicatie of slechte organisatie) zijn gedoemd te mislukken, ook al is de opzet in principe goed.
- Marktpartijen kunnen scoren door afstemming van controles, het combineren van controle-bezoeken voor meerdere certificaten tegelijk (kwantumkorting aanbieden).

Al met al zijn er dus weinig mogelijkheden om de wettelijke registratieverplichtingen efficiënter te benutten. Wel zijn er mogelijkheden om meer met de gegevens te doen.

4.2. Aanbevelingen

- Trek de discussie over vermindering administratieve lastendruk gewasbescherming breder dan registratie c.q. breder dan gewasbescherming.
- Sluit aan bij de markt. Voor registratie die vanuit markt gevraagd wordt, is een teler altijd gemotiveerd.
- Het draagvlak voor registratie wordt vergroot door telers goede feedback te geven.
- Voor de markt wordt vaak gedetailleerder en uitvoeriger geregistreerd dan voor publieke instanties. Bewerk die gegevens tot het gewenste (hoger) aggregatieniveau.
- Doe meer met de reeds door de gewasbeschermingshandel geregistreerde informatie. Dit kan mogelijk registratie op telersniveau beperken.
- Stel digitale sjablonen (van b.v. PT-formulier) ter beschikking aan softwarebureaus en veilingen
- Stimuleer het gebruik van PC's, software en internet t.b.v. registratiedoeleinden. Neem dit op in regelingen als VAMIL, MIA, Groenlabelkas e.d.
- Initieer en regissee (samen met de productschappen) de één-loket-gedachte, faciliteer een centraal systeem. Een systeem zoals UMR in de glastuinbouw is qua opzet een goed initiatief. Houd hierbij rekening met de diversiteit aan bedrijfstypen en gemengde bedrijven.
- Communiceer goed waarom telers voor de overheid moeten registreren en benadruk ook de voordelen van registratie (imago, kennis, inzicht). Zorg voor draagvlak.
- Communiceer vroegtijdig en duidelijk over nieuwe systemen, kosten e.d. naar alle betrokken partijen. (Het ontbreken hiervan heeft m.b.t. het UMR-systeem voor veel onnodige irritaties gezorgd, met als gevolg minder draagvlak en afkeer). Voorkom het gevoel bij telers van "gedwongen winkelnering".
- Sluit aan bij internationale ontwikkelingen (eisen, systemen, compatibele software).
- Voorkom tegenstrijdigheden tussen (stem ze op elkaar af) publieke systemen (Glami/Zicht Op Gezonde Teelt).
- Zorg voor eenduidige terminologie (Lozingenbesluit/Bestrijdingsmiddelenwet).
- Creëer oplossing voor categorie bedrijven die met meerdere systemen te maken hebben (glas én open teelten). Geef deze bedrijven de ruimte om voor één systeem te kiezen, zodat het voor de ondernemers overzichtelijk blijft. Beschouw registratie als een "middel", niet als een doel op zich.
- Als een systeem wordt gelanceerd, moet dit goed voorbereid zijn en moet het meteen goed functioneren: communicatie vooraf zorgvuldig; software en formulieren in orde; service en helpdesk goed georganiseerd; feedback correct en zinvol voor ondernemer.

Bijlagen

Bijlage 1

Lijst van geïnterviewde personen/instanties

- G. Mourits, (boomkweker)
- G.P. van Tol, (boomkweker)
- J. Manders, (aardbeiteler)
- J. Janssen, (aardbeiteler)
- G. Smits, (vollegrondsgroententeler)
- J. Vermeeren, (vollegrondsgroententeler)
- D. Burger, (akkerbouwer)
- C. van Dijk, (akkerbouwer)
- A. Lambregts, (fruitteler)
- B. Wisse, (fruitteler)
- Dhr. Kreuk, (bloembollenkweker)
- Dhr. Smakman, (bloembollenkweker)
- Dhr. Barendse, (glasgroententeler)
- Dhr. Van Marrewijk, (glasgroententeler)
- J. Nell, (teler snijbloemen onder glas)
- R. Melenhorst, (teler snijbloemen onder glas)

- J. van Rooden, Hoogheemraadschap Rijnland
- P. Hoogervorst, Hoogheemraadschap Rijnland
- J. Vrieze, VBA
- Mevr. M. Mentjox, PT
- Mevr. Bruggeman, PT
- J. Ottenheim, LTO
- Dhr. Roessel, Suikerunie
- J. Rovers, Farm Frites
- F.P. Dechering, Groeinet en UMR
- H. Beek, MPS en UMR
- R. Bleiswijk, ECAS
- W. Van der Ree, Nedato
- Mevr. P. Koopman, Uitwaterende Sluizen NH
- A. Mellema, Waterschap Rivierenland
- H. Dokters van Leeuwen, Stichting Milieukeur
- Mevr. A. Kers, Fruitmasters
- J. van Leer, Greenery

Bijlage 2

Inventarisatie certificatiesystemen

INHOUDSOPGAVE

INVENTARISATIE CERTIFICATIESYSTEMEN	3
1. INTRODUCTIE	3
2. OVERZICHT BESTAANDE PRIVATE SYSTEMEN	4
2.1 EUREPGAP	4
2.1.1 Organisatie en achtergrond	4
2.1.2 Doel	4
2.1.3 Aantal deelnemers	4
2.1.4 Registraties	4
2.1.5 Controle en sancties	5
2.1.6 Feedback met deelnemers	5
2.1.7 Kosten	5
2.2 HACCP	6
2.2.1 Organisatie en achtergrond	6
2.2.2 Doel	6
2.2.3 Aantal deelnemers	6
2.2.4 Registraties	6
2.2.5 Controle en sancties	7
2.2.6 Feedback met deelnemers	8
2.2.7 Kosten	8
2.3 HYGIËNECODE VOOR TEELTBEDRIJVEN VAN GROENTEN EN FRUIT	9
2.3.1 Organisatie en achtergrond	9
2.3.2 Doel	9
2.3.3 Aantal deelnemers	9
2.3.4 Registraties	9
2.3.5 Controle en sancties	9
2.3.6 Feedback met deelnemers	9
2.3.7 Kosten	9
2.4 HYGIËNECODE VOOR AKKERBOUWBEDRIJVEN	10
2.4.1 Organisatie en achtergrond	10
2.4.2 Doel	10
2.4.3 Aantal deelnemers	10
2.4.4 Registraties	10
2.4.5 Controle en sancties	10
2.4.6 Feedback met deelnemers	10
2.4.7 Kosten	10
2.5 GREENERY ZORG SYSTEEM	11
2.5.1 Organisatie en achtergrond	11
2.5.2 Doel	11
2.5.3 Aantal deelnemers	11
2.5.4 Registraties	11
2.5.5 Controle en sancties	11
2.5.6 Feedback met deelnemers	11
2.5.7 Kosten	11
2.6 MPS (MILIEU PROJECT SIERTEELT)	12
2.6.1 Organisatie	12
2.6.2 Doel	12
2.6.3 Aantal deelnemers	12
2.6.4 Registraties	12
2.6.5 Kwalificatie	13
2.6.6 Controle en sancties	13
2.6.7 Feedback met deelnemers	13
2.6.8 Kosten	14
2.7 QUALITREE	15
2.7.1 Organisatie	15
2.7.2 Doel	15

2.7.3	<i>Aantal deelnemers</i>	15
2.7.4	<i>Inhoud Keurmerk</i>	15
2.7.5	<i>Controle en sancties</i>	15
2.7.6	<i>Feedback met deelnemers</i>	16
2.7.7	<i>Kosten</i>	16
2.8	MILIEUKEUR	17
2.8.1	<i>Organisatie en achtergrond</i>	17
2.8.2	<i>Doel</i>	17
2.8.3	<i>Aantal deelnemers</i>	17
2.8.4	<i>Registraties</i>	17
2.8.5	<i>Controle en sancties</i>	17
2.8.6	<i>Feedback met deelnemers</i>	17
2.8.7	<i>Kosten</i>	17
2.9	ISO 9000	18
2.9.1	<i>Organisatie en achtergrond</i>	18
2.9.2	<i>Doel</i>	18
2.9.3	<i>Aantal deelnemers</i>	18
2.9.4	<i>Registraties</i>	18
2.9.5	<i>Controle en sancties</i>	18
2.9.6	<i>Feedback met deelnemers</i>	18
2.9.7	<i>Kosten</i>	18
2.10	CKC (CENTRUM VOOR KWALITEITS CONTROLE)	19
2.10.1	<i>Organisatie en achtergrond</i>	19
2.10.2	<i>Doel</i>	19
2.10.3	<i>Aantal deelnemers</i>	19
2.10.4	<i>Registraties</i>	19
2.10.5	<i>Controle en sancties</i>	19
2.10.6	<i>Feedback met deelnemers</i>	19
2.10.7	<i>Kosten</i>	19
2.11	KPA (KWALITEITS PROJECT AKKERBOUW)	20
2.11.1	<i>Organisatie en achtergrond</i>	20
2.11.2	<i>Doel</i>	20
2.11.3	<i>Aantal deelnemers</i>	20
2.11.4	<i>Registraties</i>	20
2.11.5	<i>Controle en sancties</i>	20
2.11.6	<i>Feedback met deelnemers</i>	21
2.11.7	<i>Kosten</i>	21
2.12	ERKENNINGSREGELING (FLORIMARK PRODUCTION)	22
2.12.1	<i>Organisatie en achtergrond</i>	22
2.12.2	<i>Inhoud</i>	22
2.12.3	<i>Aantal deelnemers</i>	22
2.12.4	<i>Registraties</i>	22
2.12.5	<i>Controle en sancties</i>	22
2.12.6	<i>Feedback met deelnemers</i>	22
2.12.7	<i>Kosten</i>	22
2.13	EKO	23
2.13.1	<i>Organisatie en achtergrond</i>	23
2.13.2	<i>Doel</i>	23
2.13.3	<i>Aantal deelnemers</i>	23
2.13.4	<i>Registraties</i>	23
2.13.5	<i>Controle en sancties</i>	23
2.13.6	<i>Feedback met deelnemers</i>	23
2.13.7	<i>Kosten</i>	23
BIJLAGEN		24
<i>Tabel 1. Directe éénmalige kosten voortvloeiend uit de invoering van een systeem.</i>		24
<i>Tabel 2. Directe jaarlijkse onderhoudskosten voortvloeiend uit invoering van een systeem.</i>		24
<i>Tabel 3. Indirecte kosten (bedrijfsaanpassingen).</i>		24
<i>Tabel 4. Overzicht deelname aan Milieukeur **</i>		25

Inventarisatie certificatiesystemen

1. Introductie

Hieronder volgt een inventarisatie van de belangrijkste registratie- en certificatiesystemen zoals deze op dit moment bestaan in de private sector. De private sector is het collectief aan landbouwbedrijfsleven dat eigen eisen op stelt. Per systeem worden de volgende onderdelen toegelicht :

- organisatie en achtergrond
- doel
- aantal deelnemers
- registraties
- controle en sancties
- feedback met deelnemers
- kosten

De nadruk van deze inventarisatie ligt op de bruikbaarheid in relatie tot registratie van gewasbescherming.

2. Overzicht bestaande private systemen

2.1 EUREPGAP

2.1.1 Organisatie en achtergrond

Op 17 november 1999 hebben een aantal Europese retailers (onder andere Tesco, GB, Delhaize, Sainsbury's, AH, ICA, Promodes) zich verenigd in EUREP (Euro Retailer Produce Working Group). De leden van EUREP hebben de EUREPGAP-richtlijnen bekend gemaakt waaraan producenten van ondermeer groenten en fruit moeten voldoen om te mogen leveren. Het is een bijzonder feit dat grote retailers de handen ineen hebben geslagen en internationaal eisen stellen aan hun toeleveranciers. Gezamenlijk hebben zij besloten dat een systeem om veilige producten te garanderen geen concurrentie-factor mag zijn, maar een absolute basisvoorwaarde om te mogen leveren. Er zijn inmiddels ook EUREPGAP-versies ontwikkeld voor de dierlijke sector en voor "combinables" (oa granen), versies voor bloemen en koffie volgen nog.

Inmiddels zijn er 22 retailers aangesloten bij EUREP. Vanuit de Nederlandse supermarkten/inkoopcombinaties is 91% van het marktaandeel vertegenwoordigd, omdat Albert Heijn, Laurus, Trade Service Nederland en de Superunie zich aangesloten hebben.

2.1.2 Doel

Het EUREPGAP-raamwerk voor Groenten en Fruit geeft basisrichtlijnen om op een verantwoorde wijze te produceren, hierbij rekening houdend met milieu, natuur, arbeids- en voedselveiligheid.

2.1.3 Aantal deelnemers

Uit recent onderzoek (Schönherr, Neessen en Van de Kamp, 2001) bleek dat in de tuinbouw naar schatting 2000 bedrijven bezig waren met de invoering van EUREPGAP. In de tussentijd kunnen hier zeker zo'n 500 bedrijven bij opgeteld worden. In de akkerbouw waren er dat in 2001 naar schatting 300 bedrijven, ook hier kan het aantal uitgebreid worden met 250 bedrijven. Hierbij moet gezegd worden dat er nog maar weinig bedrijven het geaccrediteerde certificaat hebben simpelweg omdat pas sinds november 2001 certificerende instellingen geaccrediteerd zijn. De meeste certificaten zijn dus nog niet omgezet in het officiële certificaat dat door Foodplus ondersteund wordt.

2.1.4 Registraties

EUREPGAP stelt eisen aan:

- Traceerbaarheid;
- Registratie;
- Uitgangsmateriaal;
- Bodem- en substraatbeheer;
- Perceelsgeschiedenis;
- Bemesting en water;
- Gewasbescherming (zie voorbeeld registratieformulier in de bijlagen);
- Oogsten (hygiëne en verpakkingsmateriaal);
- Na-oogst behandelingen;
- Afval- en milieubeheer;
- Veiligheid en gezondheid van werknemers;
- Natuurbeheer;
- Interne audit.

2.1.5 Controle en sancties

Op het bedrijf moet jaarlijks een nieuwe audit plaats vinden die uitgevoerd wordt door de certificerende instelling, evenals een interne audit door het bedrijf zelf. Als op het moment van de audit tekortkomingen geconstateerd worden dan is het afhankelijk van de zwaarte van deze tekortkomingen of het certificaat verlengd wordt of niet. Het bedrijf krijgt namelijk de kans tekortkomingen binnen kort tijdsbestek op te lossen, echter zijn deze te ernstig dan uiteraard niet. Wil het bedrijf vervolgens toch nog aan de richtlijnen voldoen dan moet er na enige tijd een nieuwe audit aangevraagd worden tegen normale kosten.

De certificerende instellingen die op dit moment door de Raad van Accreditatie (RvA) geaccrediteerd zijn, zijn:

- Foodcert: AQS en NAK Agro voeren de inspecties voor Foodcert uit in Nederland. In Engeland doet AQS dit ook voor Cmi. Echter AQS en NAK Agro mogen geen EUREPGAP certificaten afgeven.
- ECAS mag sinds kort (januari 2002) EUREPGAP certificeren.

De verwachting is dat binnen enkele maanden ook SGS en Lloyd's geaccrediteerd worden.

2.1.6 Feedback met deelnemers

De feedback met de deelnemende bedrijven moet gegeven worden door de certificerende instelling die het certificaat uitdeelt. Er moet jaarlijks een nieuwe audit plaats vinden op de bedrijven door de certificerende instelling waarbij de nieuwe richtlijnen of aanpassingen aan bestaande ook gecontroleerd worden.

Tevens kunnen EUREPGAP deelnemers op de website www.eurep.org de nieuwste vertalingen van de richtlijnen vinden. Onlangs is de meest recente vertaling in het Nederlands op de website gepubliceerd (februari 2002).

2.1.7 Kosten

Zie bijlage tabel 1 t/m 3 afkomstig uit rapport "Een inventariserend onderzoek naar HACCP op het primaire agrarische bedrijf (plantaardige sectoren)" dat medio mei 2001 uitgevoerd is. De gebruikte valuta is nog NLG en moet dus nog in Euro's omgezet worden. Hierin zijn verschillende systemen met elkaar vergeleken. Er is bewust gekozen voor de meest toegepaste systemen.

2.2 HACCP

2.2.1 Organisatie en achtergrond

Het HACCP-systeem vindt zijn oorsprong in de Verenigde Staten en werd in de jaren zestig ontwikkeld voor de ruimtevaart door de Pillsbury Company in samenwerking met de NASA. Het voedsel aan boord van de Apollo moest absoluut veilig zijn zodat de astronauten niet ziek konden worden. De leveranciers van het astronautenvoedsel ontwikkelden een preventief systeem. Door de eventuele risico's in het productieproces aan te geven en deze onder controle te houden zou het eindproduct automatisch in orde moeten zijn.

Alhoewel in de US ontwikkeld, is het systeem het beste uitgewerkt op Europees niveau en is in de Europese wetgeving verankerd. Niet alle lidstaten hebben HACCP goed uitgewerkt volgens een systeembenadering. HACCP heeft met name toepassing in Nederland en België.

2.2.2 Doel

HACCP is een beheersingssysteem ten aanzien van risico's in verband met voedselveiligheid (Codex Alimentarius, 1993). HACCP staat voor Hazard Analysis Critical Control Points oftewel het uitvoeren van een risico-analyse en het bepalen van de kritieke beheerspunten in het productieproces. HACCP is een methodiek om voedselveiligheid te borgen. Het doel is om veilige voedingsmiddelen op de markt te brengen. Onder veilig wordt verstaan dat mensen niet ziek worden of schade ondervinden na het eten van de producten.

2.2.3 Aantal deelnemers

Huidige toepassing van eigen HACCP-systeem

Uit onderzoek blijkt dat er in de akker- en tuinbouw nog weinig bedrijven zijn die een eigen HACCP-systeem hebben geïmplementeerd (Schönherr, Neessen en Van de Kamp, 2001). Via een inventarisatie bij certificerende instellingen (bijlage 1) blijkt dat er in de tuinbouw ongeveer 14 bedrijven met teeltactiviteiten zijn die een HACCP-certificatie hebben, in de akkerbouw zijn dat er 4 bedrijven. De bedrijven die HACCP-gecertificeerd zijn hebben vaak activiteiten die dicht tegen bewerking en verpakken aanliggen, zoals snijden van champignons of het kleinverpakken van cherry-tomaten.

Tabel 1: Globale aantal HACCP- en Hygiëncode gecertificeerde bedrijven (status mei 2001)

	Champi- gnons	Fruit- Teelt	Glasgroen- ten	Vollegronds- Groenten	Akkerbouw	Biologisch (akkerbouw/ tuinbouw)	Totaal
HACCP	4	1	5	4	4	-	18
Hygiëncode *	2	1	54	6	-	-	63

*=certificaten door geaccrediteerde instellingen. Door sommige instellingen (AQS, SGS Agrocontrol) worden ook Hygiëncode-conformiteitsbewijzen afgegeven, en er zijn een aantal keurmerken/certificaten (Fida, Certerra Hygiëne en Arbeid) die Hygiëncode als onderdeel hebben. Deze zijn niet opgenomen in de tabel omdat dit geen officieel erkende certificaten betreft. (bron: mondelinge en schriftelijke toelichting certificerende instellingen, bijlage 1).

2.2.4 Registraties

7 principes/12 stappen

Volgens de Codex Alimentarius zijn er 7 principes (I t/m VII) en 12 stappen te onderscheiden bij HACCP:

Stap 1: Formeer een HACCP-team;

Stap 2: Beschrijf het product;

- Stap 3: Identificeer het bedoeld gebruik;
- Stap 4: Maak een productieschema;
- Stap 5: Vergelijk het productieschema met de productie in alle stadia;
- Stap 6 (I): Voer een gevaren-analyse uit;
- Stap 7 (II): Stel kritische controle punten (CCP's) vast;
- Stap 8 (III): Stel per CCP de norm(en) vast;
- Stap 9 (IV): Stel per CCP een monitoringsprogramma op;
- Stap 10 (V): Beschrijf corrigerende acties;
- Stap 11 (VI): Maak verificatieprocedures;
- Stap 12 (VII): Maak een documenten beheersysteem, inclusief beheer van registraties.

Kort gezegd komt het doorlopen van de 12 stappen op het volgende neer:

Stap voor stap wordt het productieproces van voedingsmiddelen doorlopen en beschreven.

Alle mogelijke gevaren met betrekking tot de voedselveiligheid worden in kaart gebracht.

Van ieder gevaar wordt ingeschat of het een reëel risico vormt voor de consument (Hazard Analysis). Preventieve beheersmaatregelen om de risico's te voorkomen worden in kaart

gebracht zoals persoonlijke hygiëne, hygiëne en inrichting in bedrijfsruimten (schoonmaakplannen) en hygiëne van apparatuur en materiaal (ook onderhoudsplannen).

Vervolgens wordt bepaald welke risico's kritische beheerspunten zijn (Critical Control Points). De volgende stap is het vaststellen van normen, die niet overschreden mogen worden. Tenslotte komen corrigerende maatregelen aan bod die ingezet worden als de norm wordt overschreden (bijvoorbeeld een calamiteitenplan).

Wanneer een bedrijf deze gevaren- en risico-analyse uitvoert voor zijn eigen productieproces en daarbij zelf de kritieke beheerspunten vaststelt spreken we van een bedrijfseigen HACCP-systeem. Wanneer in de hier navolgende tekst in het rapport HACCP genoemd wordt, dan wordt het eigen, bedrijfsspecifieke HACCP-systeem bedoeld en niet een Hygiëncode.

Risico's

Vanuit HACCP worden drie soorten risico's genoemd:

- Microbiologische risico's (kans op besmetting van het product met bacteriën of schimmels zoals E.coli en Listeria);
- Fysische risico's (productvreemde stoffen (bijvoorbeeld metaalsplinters, stukjes hout, glas, touw, papier of handschoenen in het product).;
- Chemische risico's (resten van reinigingsmiddelen, **residu van gewasbeschermingsmiddelen**, smeermiddelen, koelvloeistof of andere chemische middelen die op of in het product kunnen zitten).

2.2.5 Controle en sancties

Scope

In december 1994 is in Nederland de huidige Warenwetregeling Hygiëne van Levensmiddelen van kracht geworden. In artikel 30 en 31 van deze wet staat dat ieder bedrijf en elke organisatie die eet- of drinkwaren bereidt, verwerkt, behandelt, verpakt, vervoert of verhandelt verplicht is te werken volgens de principes van HACCP of een goedgekeurde Hygiëncode. Een Hygiëncode is een set van beheersmaatregelen voor een bepaalde branche, gebaseerd op een sectorgenerieke risico-analyse (zie blz. par.5.2.2).

De verantwoordelijkheid voor de veiligheid van de producten wordt daarbij neergelegd bij de producenten en bereiders van levensmiddelen. Bovengenoemde wet geldt op dit moment **nog niet voor de primaire producenten van voedingsmiddelen**, maar wel voor alle schakels daarna.

In de plantaardige sector spelen bij onbewerkte groenten en fruit vooral fysieke en chemische risico's een belangrijke rol. Microbiologische risico's worden dan met name beperkt door algemene beheersmaatregelen zoals persoonlijke hygiëne (handenwassen door personeel dat in contact komt met het product). Indien het product bewerkt wordt zoals bijvoorbeeld snijden, dan zijn tevens specifieke beheersmaatregelen van microbiologische risico's een aandachtspunt. Besmetting en groei van bacteriën zijn bij het snijproces dan bijvoorbeeld afhankelijk van de scherpte van de messen of de temperatuur in de snijruimte (Hygiëncode groentebewerkingsbedrijven, 1997).

Hygiëncode volgens Warenwet

Wanneer de gevaar- en risico-analyse voor een sector of bedrijfstak is uitgevoerd en op basis daarvan beheersmaatregelen zijn opgesteld, spreekt men van een Hygiëncode.

Volgens artikel 31 van de Warenwet hebben bedrijven die HACCP-plichtig zijn ook de mogelijkheid om te voldoen aan een Hygiëncode die is besproken in het ROW-overleg (Regulier overleg Warenwet) en goedgekeurd door de overheid (Ministerie VWS). In dat geval is er een sectorgenerieke risico-analyse uitgevoerd en zijn de risico's gedefinieerd. Op basis hiervan zijn regels opgesteld waaraan de bedrijven uit de desbetreffende sector moeten voldoen. Sectoren met veel vertegenwoordiging in het Midden- en Kleinbedrijf zoals de bakkerijsector, de horeca of de transportsector, maken overwegend gebruik van Hygiëncodes.

Deze uitgebreide toelichting geeft aan dat HACCP wel belangrijk gevonden wordt in het wettelijke kader, echter er is nog geen verplichting voor de primaire sector.

Het is sinds 1996 voor een bedrijf mogelijk om zich vrijwillig te laten certificeren voor het bedrijfseigen HACCP-systeem. Redenen daarvoor zijn dat het systeem beter geborgd is en dat er richting afnemer aantoonbaar voedselveilig gewerkt wordt. In Nederland zijn "de Criteria voor het toetsen van een operationeel HACCP-systeem" van het Centraal College van Deskundigen-HACCP (CCvD, 1998) als norm gesteld voor certificatie van HACCP. Alleen bedrijven die EN-45012 geaccrediteerd zijn kunnen door de RvA erkend worden om HACCP certificaties uit te voeren.

De controles worden uitgevoerd door certificerende instellingen zoals Lloyd's, SGS, ISA, BVQI, TÜV.

2.2.6 Feedback met deelnemers

Jaarlijks wordt er een audit uitgevoerd ter controle of aan de HACCP criteria voldaan wordt.

2.2.7 Kosten

Zie bijlage tabel 1 t/m3.

2.3 Hygiënecode voor teeltbedrijven van groenten en fruit

2.3.1 Organisatie en achtergrond

Voor de plantaardige sector bestaan sinds 1997 de Hygiënecode voor ongesneden verse groenten en vers fruit en de Hygiënecode voor groentebewerkingsbedrijven. Deze codes zijn bedoeld voor bedrijven die groenten en fruit sorteren en/of verpakken en bewerken (bijvoorbeeld groentensnijderijen). Vanuit de praktijk was er in 1998 duidelijk behoefte aan een code voor de teelt, mede door vragen van afnemers. Het Productschap Tuinbouw heeft een Hygiënecode voor teeltbedrijven van groenten en fruit opgezet (PT, 1998). De risico-analyse voor groenten en fruit is in opdracht van het PT uitgevoerd door het RIKILT.

2.3.2 Doel

Het doel van de Hygiënecode is het hygiënisch produceren van groenten- en fruitproducten in het belang van voedselveiligheid.

2.3.3 Aantal deelnemers

In de tuinbouw waren er medio mei 2001 63 teeltbedrijven die gecertificeerd zijn (door geaccrediteerde instellingen) voor de Hygiënecode teeltbedrijven van groenten en fruit. Daarnaast waren er ongeveer 100 bedrijven die wel door een onafhankelijke instelling gecontroleerd zijn die niet officieel geaccrediteerd is voor de Hygiënecode teeltbedrijven. Verder zijn er ongeveer 200 bedrijven die niet officieel gecertificeerd zijn maar wel aan de eisen voldoen. Er lopen momenteel veel projecten met bedrijven die met de Hygiënecode bezig zijn, naar schatting 300 in de tuinbouw. Zie ook tabel 1 in paragraaf 2.2.3.

2.3.4 Registraties

De Hygiënecode teeltbedrijven groenten en fruit bevat hygiëne-eisen voor teeltbedrijven, waarmee risico's op het gebied van voedselveiligheid kunnen worden voorkomen of worden beperkt. Hygiëneregels hebben betrekking op bedrijfsruimten, apparaten en materiaal, persoonlijke hygiëne en inrichtingsregels. Voor de hygiënecode zijn een aantal registraties van belang zoals schoonmaakplannen, hulpmiddelen, onderhoud, gewasbescherming, recallmanagement etc. De hygiënecode is goed te combineren met EUREPGAP zodat voedselveiligheid beter geborgd wordt. Foodplus onderzoekt of EUREPGAP kan worden aangevuld op basis van de HACCP principes om nog beter voedselveiligheid te borgen.

2.3.5 Controle en sancties

Er zijn een aantal certificerende instellingen die de EN 45011-accreditatie (product- en procescertificering) hebben uitgebreid naar Hygiënecode teeltbedrijven. De Hygiënecode is een productcertificaat.

2.3.6 Feedback met deelnemers

Het bedrijf wordt jaarlijks geaudit of nog aan de hygiënecode eisen wordt voldaan.

2.3.7 Kosten

Zie bijlage tabel 1 t/m3.

2.4 Hygiënecode voor akkerbouwbedrijven

2.4.1 Organisatie en achtergrond

Ook het Hoofdproductschap Akkerbouw (HPA) heeft in 2000 een Hygiënecode voor akkerbouwbedrijven ontwikkeld. Deze is medio 2001 gepubliceerd. De aanleiding voor deze code was dat er in de praktijk behoefte aan was en de Hygiënecode voor teeltbedrijven erg gericht is op de tuinbouw en daardoor op sommige vlakken minder geschikt voor de akkerbouw. De risico-analyse is uitgevoerd door DLV Adviesgroep samen met het HPA.

2.4.2 Doel

Het doel van de Hygiënecode is het hygiënisch produceren van akkerbouwproducten in het belang van voedselveiligheid.

2.4.3 Aantal deelnemers

In de akkerbouw is de Hygiënecode akkerbouw pas recent ontwikkeld en uitgegeven. Er zijn 15 pilotbedrijven die ervaring hebben met deze Hygiënecode en 9 bedrijven die binnenkort gecontroleerd zullen worden (stand van zaken mei 2001). Het aantal bedrijven dat bezig is met hygiënecode is niet veel. Dit komt doordat veel akkerbouwers aan de KPA registratie hebben deelgenomen in 2001 of aan EUREPGAP. De werkzaamheden zijn ook erg verschillend van de tuinbouw.

2.4.4 Registraties

Vergelijkbaar met 2.3.4

2.4.5 Controle en sancties

Vergelijkbaar met 2.3.5

2.4.6 Feedback met deelnemers

Vergelijkbaar met 2.3.6

2.4.7 Kosten

Zie bijlage tabel 1 t/m3.

2.5 Greenery Zorg Systeem

2.5.1 Organisatie en achtergrond

Dit systeem is ontstaan uit het Basis Zorg Systeem (BZS) en Milieu Bewuste Teelt (MBT). Het BZS is opgezet door DPA (Dutch Producers Association) waar Greenery deel van uit maakt. MBT werd door Certerra onderhouden, echter kortgeleden is Certerra opgeheven. The Greenery heeft besloten een eigen systeem op te zetten en dat is GZS geworden. Een teler heeft verscheidene opties voor deelname. Verplicht is om GZS basis in te voeren. Maar ook is er een GZS EUREPGAP module waar een teler voor kan kiezen. Bij deze module zijn de EUREPGAP richtlijnen geïntegreerd in het GZS. Een derde mogelijkheid is om ook nog te kiezen voor de Hygiëncode.

2.5.2 Doel

Evenals EUREPGAP geeft GZS basisrichtlijnen om op een verantwoorde wijze te produceren, hierbij rekening houdend met milieu, natuur, arbeids- en voedselveiligheid.

2.5.3 Aantal deelnemers

Alle telers die leveren aan de Greenery moeten GZS basis hebben. In 2003 moeten alle telers voldoen aan het GZS EUREPGAP module.

2.5.4 Registraties

Vergelijkbaar met de EUREPGAP registraties maar dan in eigen stijl en een aantal eigen toevoegingen aan richtlijnen.

2.5.5 Controle en sancties

De GZS basis module wordt gecontroleerd door The Greenery zelf. De teler ontvangt geen certificaat hiervoor. De GZS EUREPGAP module wordt geaudit door een onafhankelijk certificerende instelling zoals beschreven is in paragraaf 2.1.5.

2.5.6 Feedback met deelnemers

Vergelijkbaar met EUREPGAP.

2.5.7 Kosten

Zie in bijlagen tabel 1t/m 3.

2.6 MPS (Milieu Project Sierteelt)

2.6.1 Organisatie

MPS is een internationaal geaccrediteerde milieustandaard onder andere gebaseerd op registratie van milieuthema's (gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen, energie, afval en water). De MPS-systematiek is geschikt voor snijbloemen, potplanten, boomteelt, bollenteelt en uitgangsmateriaal.

2.6.2 Doel

MPS heeft als doel de milieubelasting op de deelnemende bedrijven tot een minimum te beperken. De Nederlandse sierteeltsector heeft in 1995 het initiatief genomen tot oprichting van MPS. MPS stimuleert de milieubewuste teelt van bloemen, planten, bloembollen, uitgangsmateriaal en boomkwekerijproducten van deelnemers over de gehele wereld. MPS richt zich niet alleen op het milieu, ook veiligheid, gezondheid en arbeidsvoorwaarden spelen een rol. MPS-deelnemers die aan deze sociale voorwaarden voldoen, kunnen dit zichtbaar maken door het gebruik van het sociale vignet.

2.6.3 Aantal deelnemers

Momenteel zijn er zo'n 4300 deelnemers (wereldwijd) aangesloten bij MPS. Daarvan zijn 500 gevestigd in het buitenland.

2.6.4 Registraties

Een kweker registreert iedere vier weken het verbruik van de volgende milieuthema's:

a) Gewasbeschermingsmiddelen

- Verplichte registratie van alle gewasbeschermingsmiddelen.
- Controle op gewasbeschermingsmiddelen, gebruikte hoeveelheden en residu.

b) Meststoffen

- Verplichte registratie van meststoffen
- Controle op meststoffen en hoeveelheden.

c) Energie

- Verplichte registratie van energiebronnen
- Normen voor energiegebruik
- Duurzame energie wordt gestimuleerd.
- Controle op energiegebruik.

d) Afval

- Adequaaf afvalmanagement wordt gestimuleerd
- Natuurlijke compostering wordt gestimuleerd.
- Controle op afvalscheiding

e) Water

- MPS-deelnemers in landen waar water een beperkende productiefactor is, worden beoordeeld op watermanagement.

De verbruiksgegevens op bovengenoemde milieuthema's worden iedere vier weken door de MPS-deelnemer op een verzamelformulier geregistreerd. De gegevens van dit verzamelformulier wordt door MPS verwerkt. Daarnaast vult de deelnemer op iedere laatste

dag van een periode een milieucusterformulier in. Op dit formulier registreert de deelnemer de op het bedrijf aanwezig milieucusters met bijbehorende oppervlakte, inclusief de gewijzigde, ongewijzigde en onbeteelde oppervlakte.

2.6.5 Kwalificatie

Elk bedrijf wordt ingedeeld op basis van een milieucuster. Een milieucuster bestaat uit één of meerdere gewas(groepen) die overeenkomstig zijn voor wat betreft ziektegevoeligheid, mest- en temperatuurbehoefte. De normen voor de diverse milieuthema's zijn per milieucuster vastgesteld. Elk milieucuster heeft dus zijn eigen normen. Deze normen dienen als basis voor de bedrijfsnorm. De deelnemers krijgen punten toegekend op basis van een vergelijking tussen de gebruikte middelen en de bedrijfsnorm. Het aantal punten bepaalt de kwalificatie van het gehele bedrijf.

Alle MPS-deelnemers ontvangen vier keer per jaar een kwalificatie A, B of C, die geldt voor het gehele bedrijf. De kwalificaties worden toegekend naar aanleiding van het puntentotaal dat is gescoord. Bedrijven met milieukwalificatie MPS-A telen het meest milieubewust.

2.6.6 Controle en sancties

De controles worden op meerdere niveau's uitgevoerd:

- Intake controle
- Bureaucontrole
- Bedrijfsinspectie door SGS en voor QualiTree-bedrijven kan dit ook door ECAS. Tijdens de bedrijfsinspectie worden inkoopnota's vergeleken met de registratie. Eventueel kunnen residu-monsters van blad, product of bodem genomen worden.

Te nemen sancties zijn terug te vinden in het sanctiereglement. Afhankelijk van de afwijking kunnen de volgende sancties genomen worden: schriftelijke waarschuwing, hercontrole, intrekken van de kwalificatie en als laatste beëindigen lidmaatschap MPS

2.6.7 Feedback met deelnemers

Vanaf de start worden de deelnemers door de servicelijn/buitendienst van MPS begeleid. De medewerkers bezoeken desgewenst de startende ondernemer en helpen bij het invullen van de formulieren.

De deelnemers krijgen ieder kwartaal diverse overzichten, de zgn. kwalificatie- en periodegrafieken. In deze overzichten wordt een vergelijking gemaakt tussen de huidige kwalificatie en de daaraan voorafgaande kwalificatie. Daarnaast geeft het inzicht hoe je per thema scoort ten opzichte van de minimale en maximale puntenscore.

2.6.8 Kosten

De VBN-veilingen verzorgen de collectieve inning van de bijdragen aan MPS. De inning van de bijdragen uit boomteelt en van buitenlandse deelnemers verkoopt via de individuele teler of via een tuinbouworganisatie. De bollensector heeft MPS losgelaten en is nu op zoek naar een eigen registratiesysteem.

	Bijdrage MPS (ex. BTW)	Bijdrage UMR (per locatie)
Leden veilingen (VBN)	€ 400,- (wordt betaald door de veilingen)	€ 225,-
Losse zenders VBN-veilingen	€ 200,- (eigen bijdrage) en € 200,- (betaald door de veilingen)	€ 225,-
Overige Nederlandse telers (uitgezonderd bollenteelt ¹⁾)	€ 400,- (eigen bijdrage)	€ 225,-

Deelname aan MPS is gekoppeld aan de deelname aan UMR (met schriftelijke toestemming)

Bron: brief: bijdrage uniforme milieu registratie (b0030-mm-tdg/mhm v5).

¹⁾ de bollentelers betalen ook nog een extra bijdrage per hectare.

2.7 QualiTree

2.7.1 Organisatie

QualiTree is een keurmerk dat ontstaan is door initiatief van de Nederlandse Bond van Boomkwekers (NBvB) en de Koninklijke Bond voor de Groothandel in Bloembollen- en Boomkwekerijproducten (KBGBB). QualiTree is een keurmerk voor de boomkwekerijsector. Het is een keurmerk voor zowel productie- als specifieke handelsbedrijven. In 1998 is gestart met de ontwikkeling van dit keurmerk onder de werktitel: combizorgproject boomteelt. Op 13 juli 2000 kregen de eerste 17 kwekers uit de pilotfase hun QualiTree-certificaat uitgereikt. Het keurmerk wordt beheerd door de Stichting Erkenningen Tuinbouw (SET)

2.7.2 Doel

Het vertrouwen hebben van de klant, is één van de sleutelwoorden voor QualiTree. Kwaliteit, betrouwbaarheid en service, daar draait om. Deze drie aspecten moeten afgedwongen worden door de inhoud van het keurmerk, de controle en de handhaving daarvan.

2.7.3 Aantal deelnemers

De laatste stand van zaken is terug te vinden op de website: www.qualitree.nl. In december 2001 zijn aan 81 bedrijven de certificaten uitgereikt. Dit brengt het totaal aantal gecertificeerde bedrijven op ongeveer 100.

2.7.4 Inhoud Keurmerk

QualiTree geeft de garantie dat het product voldoet aan de wensen en eisen van afnemers. Maar het geeft ook aan dat er aandacht is voor de wijze waarop het product wordt gemaakt. In het keurmerk wordt aandacht besteed aan de volgende aspecten:

- Kwaliteit van de bedrijfsvoering
- Productkwaliteit
- Milieu
- Arbo

Productkwaliteit en kwaliteit van de bedrijfsvoering:

Bedrijven voldoen aan eisen op het gebied van: inkoop, grond, teeltplan, rooien, opslag, sorteren en verpakken, afleveren en transport van de producten. Daarnaast zijn er voor de verschillende gewasgroepen nog aanvullende kwaliteitseisen. Bestaande kwaliteitsnormen zoals HBN, NAKtuinbouw eisen en de normen van de Regeling Handels Potgronden (RHP) zijn de basis van het keurmerk.

Milieu

Ieder bedrijf moet verplicht meedoen aan MPS (Milieu Programma Sierteelt). Daarnaast moeten de bedrijven laten zien dat zij voldoen aan alle wet- en regelgeving op het gebied van milieu. Ieder bedrijf moet beschikken over een gewasbeschermingsplan.

Arbo

Ook op gebied van ARBO voldoen de QualiTree bedrijven aan de wettelijke verplichtingen. Zij hebben een risico-inventarisatie uitgevoerd, hebben een cursus bedrijfshulpverlening gevolgd en hebben aandacht voor een goede communicatie binnen het bedrijf. Het houden van functioneringsgesprekken is hier een onderdeel van.

2.7.5 Controle en sancties

De onafhankelijke certificerende instelling ECAS controleert jaarlijks of de bedrijven nog voldoen aan de eisen van QualiTree. ECAS zet voor deze controles specialisten in die

vakbekwaam zijn in de boomkwekerij. ECAS is als certificerende instelling erkend door de Raad van Accreditatie.

Na geconstateerde tekortkomingen kan een extra periodieke controle plaatsvinden.

2.7.6 Feedback met deelnemers

Bedrijven die willen starten met invoering van QualiTree kunnen zich door professionele adviesbureaus laten begeleiden.

2.7.7 Kosten

De kosten voor QualiTree bestaan uit een deelnemersbijdrage QualiTree, de kosten van de controles uitgevoerd door ECAS en de kosten van MPS. QualiTree deelnemers krijgen eenmaal per jaar één rekening van Stichting Erkenningen Tuinbouw.

• Deelnemersbijdrage	€ 160,-
• Kosten controle ECAS- eerste controle	€ 800,-
• Kosten controle ECAS- jaarlijks terugkomende controle.	€ 410,-
• MPS - niet VBN-lid	€ 521,85
• MPS – losse zender VBN	€ 260,92
• MPS – VBN lid	Kosten worden betaald door de veiling.

2.8 Milieukeur

2.8.1 Organisatie en achtergrond

Het is een initiatief van de ministeries van VROM, EZ en LNV. Het aantal producten waar Milieukeurcriteria voor zijn opgesteld neemt gestaag toe, variërend van diverse groenten en fruit tot varkensvlees en van kantoorartikelen tot campings en bungalowparken.

Informatie is te vinden op www.milieukeur.nl

Milieukeur is sinds 1995 ook beschikbaar voor agrarische producten. Certificatieschema's worden vastgesteld door de Stichting Milieukeur.

2.8.2 Doel

Het doel van Milieukeur is het stimuleren van milieubewust handelen door producenten en consumenten.

2.8.3 Aantal deelnemers

Akkerbouw: circa 50 telers

Fruitteelt: ca 20

Aardbei: ca 50

Zie ook bijlagen: TABEL 4

2.8.4 Registraties

Registratie van inkoop, voorraad en gebruik van bestrijdingsmiddelen en N en P-meststoffen en organische mest op het gehele bedrijf moet uitgevoerd worden.

Oogstdata van gewassen (rassen) moet worden vastgelegd.

2.8.5 Controle en sancties

Er vindt jaarlijks een administratieve controle en een bedrijfsbezoek plaats. Ook worden regelmatig residu monsters genomen, zowel van gewas als product.

2.8.6 Feedback met deelnemers

Wensen van deelnemers kunnen ingebracht worden bij het College van Deskundigen

2.8.7 Kosten

Het opstellen van een certificatieschema voor een productgroep gebeurt op kosten van Stichting Milieukeur. Om Milieukeur voor producten te verkrijgen, zijn er kosten aan verbonden. De aanvraagkosten zijn éénmalig en bedragen f500,-- per teler of f1000,-- per groep. Daarnaast zijn er de initiële en jaarlijkse keuringskosten. Deze zijn variabel en afhankelijk van de productgroepen de certificerende instelling. Heeft het product eenmaal Milieukeur, dan mag men het logo van Milieukeur op product en/of verpakking afbeelden. Voor dit gebruiksrecht draagt men een vast bedrag per hectare af aan Stichting Milieukeur. De hoogte van dit bedrag verschilt per product. Voor akkerbouwproducten is dit bijvoorbeeld f10,-- per hectare en in de glastuinbouw f200,--.

2.9 ISO 9000

2.9.1 Organisatie en achtergrond

ISO (International Organisation for Standardisation) is een wereldwijde federatie van nationale normalisatie-instituten. Zij stellen normen op voor onder andere kwaliteitsmanagement (ISO-9000)

Informatie over de organisatie is te vinden op www.iso.org.

2.9.2 Doel

Continue verbeteren van bedrijfsprocessen met behulp van internationaal erkend systeem

2.9.3 Aantal deelnemers

Er zijn enkele tientallen agrarische bedrijven in het bezit van een ISO-9000 certificaat. Dit zijn voor het grootste deel glastuinbouwbedrijven.

2.9.4 Registraties

Er moet worden voldaan aan behoeften en verwachtingen van de klant, evenals aan verplichtingen, inclusief wettelijke voorschriften en bepalingen.

Op het moment dat een klant dus vraagt of verwacht dat teeltregistratie wordt uitgevoerd, zal dit ook opgezet moeten worden.

2.9.5 Controle en sancties

Na het behalen van het certificaat vindt jaarlijks een externe audit plaats. Hierbij krijgt zowel documentatie als ook implementatie van het kwaliteits-systeem aandacht. Bij ernstige tekortkomingen volgt eventueel een vervolgaudit.

Uit het grote aantal certificerende instellingen noemen we: Veritas, Loydd's, ECAS, KIWA.

Het complete overzicht is te vinden op www.rva.nl.

2.9.6 Feedback met deelnemers

Certificerende instellingen die de controles laten uitvoeren ontvangen veel feedback van deelnemers. Zij geven dit regelmatig door aan het NNI (Nederlands Normalisatie Instituut).

2.9.7 Kosten

Kosten van het ISO-systeem zijn opgebouwd uit begeleidingskosten (éénmalig) en certificatie-kosten. Beide zijn sterk afhankelijk van de omvang van het bedrijf.

2.10 CKC (Centrum voor Kwaliteits Controle)

2.10.1 Organisatie en achtergrond

In het licht van de steeds strengere eisen van de grote distributie ondermeer via de EUREP/GAP en de initiatieven van de Europese en Belgische overheid wil de Belgische sector van handel en verwerking van groenten (VeGeBe) een gezamenlijk antwoord bieden. Het VeGeBe startte in overleg binnen de "Coördinatiecommissie Groenten" met de landbouworganisaties en het POVLT met het project "Kwaliteit en voedselveiligheid". In het kader van dit project 'Kwaliteit en voedselveiligheid' en de noodzakelijke bedrijfscertificering werd in juli 2000 het CKC (Centrum voor KwaliteitsControle) opgericht. Het CKC is een onafhankelijke organisatie (vzw) met standplaats in het P.O.V.L.T. te Rumbeke-Roeselare. De beheerraad wordt gevormd door VeGeBe (Verbond voor Groentehandel en –verwerking), BB (Boerenbond), ABS (Algemeen Boerensyndicaat) en POVLT (provinciaal centrum). Zie ook www.west-vlaanderen.be

2.10.2 Doel

De belangrijke (export)positie van onze industriegroenteteelt op de binnen- en buitenlandse markt te vrijwaren en de (binnen- en buitenlandse) consument voedselveiligheid te garanderen.

2.10.3 Aantal deelnemers

Niet bekend

2.10.4 Registraties

Er is een uniforme perceelsfiche ingevoerd waarbij alle teelthandelingen dienen geregistreerd te worden. Deze is van toepassing voor alle teelten. Vooral de registratie van de bemesting en de gewasbescherming zijn hier belangrijk. Aan de hand van deze perceelsfiches zal de traceerbaarheid doorgetrokken worden van de verwerkende bedrijven tot bij de groentetelers.

2.10.5 Controle en sancties

De bedrijven van de aangesloten groenteproducenten zullen binnen de drie jaar bezocht en gecontroleerd worden. Er wordt vooral aandacht besteed aan o.a. hygiëne, pesticidenlokaal, gebouwen en onderhoud, oogstfase en vervoermiddelen. Is het bedrijf in orde bevonden dan verkrijgt het een certificaat.

Door medewerkers van het CKC worden op de verwerkende en de handelsbedrijven stalen genomen van de aangevoerde verse groenten voor residucontroles. Een officieel erkend laboratorium analyseert de stalen op de aanwezigheid van o.a. gewasbeschermingsmiddelen (kwalitatief en kwantitatief).

Bij zware tekortkomingen krijgt het bedrijf een aangekondigde herkeuring. Voldoet het bedrijf dan nog niet, dan kan eventueel leververbod aan VeGeVe opgelegd worden.

2.10.6 Feedback met deelnemers

Uitkomsten van audits.

2.10.7 Kosten

Startbijdrage in 2000 bedroeg in 3025 BEF (incl.BTW)

2.11 KPA (Kwaliteits Project Akkerbouw)

2.11.1 Organisatie en achtergrond

Het KPA project is een initiatief van LTO Nederland, HPA, Stichting Milieukeur en een tweetal telersverenigingen (Milinnova en Quik) en is in 1999 gestart ter stimulering van certificering in de akkerbouw. Het project loopt t/m eind januari 2002.

2.11.2 Doel

In het project is enerzijds een centraal systeem voor teeltregistratie uitgebouwd (in samenwerking met Groeinet Informatiesystemen BV). met als doel het stimuleren en vereenvoudigen (standaardisatie) van de teeltregistratie door telers. Anderzijds is binnen het project het KPA Basiscertificaat (niet geaccrediteerd) ontwikkeld, alsmede een Milieukeur certificaat voor akkerbouwbedrijven (bedrijfsbreed). Als belangrijk neven doel is geformuleerd het opzetten van dusdanige organisatiestructuur voor de sector, zodat telers zich tegen lage kosten kunnen certificering.

2.11.3 Aantal deelnemers

In 2001 hebben zich totaal 570 telers aangemeld voor het KPA Basiscertificaat. Naar schatting hebben 75% van de telers aan het eind van het jaar het KPA Basiscertificaat uitgereikt gekregen.

Het deelnemersaantal aan het KPA registratiecentrum is in 2001 gestegen naar ca. 3000 telers (in 2000: 1800).

2.11.4 Registraties

Het KPA Basiscertificaat verplichtte de teler in 2001 tot het centraal vastleggen van de teeltgegevens (dwz. in het KPA registratiesysteem). Dit heeft als voordeel dat de gegevens, na toestemming van de teler, ook eenvoudig doorgezonden kunnen worden naar betrokken afzetorganisaties. Ook kunnen de controlerende organisaties in het registratiesysteem inzage krijgen in de gegevens, zodat hiermee in bepaalde gevallen een bedrijfsbezoek uitgespaard kan worden.

De registratie voor het KPA Basiscertificaat bestaat uit: bemestings- en gewasbeschermingsregistratie, vastlegging van bodemanalyses en een beperkt aantal perceels- en bedrijfsgegevens.

Het KPA registratiesysteem ondersteunt tevens de registratie voor andere certificatiesystemen (bijv. EUREPGAP), alsmede een breed palet aan vragen zoals die vanuit de afzetorganisaties worden gesteld.

2.11.5 Controle en sancties

In het kader van het KPA Basiscertificaat wordt de volgende controle intensiteit gehanteerd:

1. 1^e jaars deelnemers: 100% ingangscontrole tijdens teeltseizoen, gevolgd door een 25% steekproef in november gericht op de administratie.
2. 2^e jaars (en ouder): 50% steekproef ontvangt een bedrijfscontrole tijdens teeltseizoen; 50% wordt in najaar administratief gecontroleerd.

De controle wordt uitbesteed aan externe controleurs (in 2001: NAK Agro en SGS Agrocontrol). Vanaf 2002 zullen deze partijen naast de controle tevens de uitreiking van de certificaten verzorgen.

Een teler ontvangt het certificaat indien hij aan alle eisen voldoet. Dit certificaat is geldig voor het komende jaar. Indien bij controle blijkt dat hij niet meer aan de eisen voldoet, dan kan het certificaat ingetrokken worden. De telers kan een herkeuring aanvragen, direct na afkeuring. Daarnaast kan hij bezwaar en beroep aantekenen tegen de beslissing van de certificerende instantie.

2.11.6 Feedback met deelnemers

De deelnemers die uitsluitend gebruik maken van het KPA registratiesysteem ontvangen tussentijds informatie over het aantal gegevens dat in de databank is vastgelegd. Aan het eind van het seizoen ontvangen zij een complete uitdraai van alle geregistreerde gegevens. Vanaf 2002 kunnen telers ook meedoen aan een teeltvergelijkingsmodule.

Deelnemers aan het KPA Basiscertificaat ontvangen direct een kopie van de beoordeling van het controleur. Aan het eind van het seizoen worden zij schriftelijk geïnformeerd over de eindbeoordeling en ontvangen zij, indien van toepassing, het certificaat.

2.11.7 Kosten

De kosten voor registratie zijn afhankelijk van de wijze van registratie en het aantal percelen dat een teler registreert. Een geautomatiseerde teler met 8 percelen maakt ca. € 100 aan kosten; een teler die dit op papier doet is ca. € 200 kwijt.

Het KPA Basiscertificaat kost voor een 1^e jaars deelnemer € 220,- (tarief 2001); 2^e jaars deelnemers zijn € 175 kwijt.

2.12 ERKENNINGSREGELING (FLORIMARK PRODUCTION)

2.12.1 Organisatie en achtergrond

Op dit moment zijn de bloemenveilingen in Nederland onder projectleiderschap van FloraHolland bezig met de ontwikkeling van een erkenningregeling voor de sierteeltsector. De erkenningsregeling moet aansluiten bij Florimark (erkenningsregeling voor groothandelaren in bloemkwekerijproducten).

2.12.2 Inhoud

In het keurmerk wordt aandacht besteed aan de volgende onderdelen: inkoop; verkoop (klanttevredenheid en klachten); oogsten, sorteren en verpakken; opslag; afleveren; houdbaarheidstest; milieu; personeel & organisatie; verbetermanagement en documentenbeheer.

2.12.3 Aantal deelnemers

In de loop van 2002 wordt de erkenningsregeling ingevoerd bij de eerste belangstellende kwekers.

2.12.4 Registraties

Nog niet bekend

2.12.5 Controle en sancties

Nog niet bekend

2.12.6 Feedback met deelnemers

Nog niet bekend

2.12.7 Kosten

Nog niet bekend

2.13 EKO

2.13.1 Organisatie en achtergrond

Het EKO-keurmerk is privaat eigendom van de controle-organisatie Skal

2.13.2 Doel

'Biologisch' betekent in wezen: zo natuurlijk mogelijk tot stand gekomen, met zo min mogelijk kunstgrepen. In de biologische landbouw worden daarom geen kunstmest en geen chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen gebruikt. Daarnaast worden dieren onder zo natuurlijk mogelijke omstandigheden gehouden, ook wat hun voeding betreft. Verder worden geen genetisch gemodificeerde organismen toegepast. Veel biologische landbouwproducten worden verwerkt tot voedingsmiddelen (bijv. bakkerij, zuivelfabriek). Daarbij worden geen kunstmatige hulpstoffen gebruikt.

Doel van de biologische landbouw is het in stand houden van het natuurlijke evenwicht tussen mens, plant en dier. Het gaat daarbij niet alleen om de landbouw maar ook om onze leefomgeving als geheel. Om een product "biologisch" te mogen noemen moet de productie aan bepaalde wettelijke regels voldoen.

2.13.3 Aantal deelnemers

Ca 1500 biologische boeren en tuinders

2.13.4 Registraties

Uitvoering van gewasbescherming en bemesting.

Schema wel vermeld op website, maar (nog) niet beschikbaar.

2.13.5 Controle en sancties

Skal oefent toezicht uit op de biologische productie door middel van inspectie en certificatie. Inspectie kent verschillende vormen: bedrijfsbezoeken, monsternames van grond, gewas of producten en administratieve beoordelingen.

Het kan voorkomen dat ondernemers in meer of mindere mate afwijken van de gestelde regels. Afhankelijk van de mate van overtreding neemt Skal bepaalde maatregelen.

Overtredingen kunnen leiden tot herinspecties, boetes, intrekken van certificaten, beëindigen van de aansluiting bij Skal, tot gerechtelijke vervolging toe.

Zie ook www.skal.nl

2.13.6 Feedback met deelnemers

Tijdens audits krijgt SKAL zelf de knelpunten boven tafel.

2.13.7 Kosten

De bijdrage die ondernemers moeten betalen bestaat uit de volgende onderdelen:

a. een éénmalige aansluitingsbijdrage	€	159,--
b. een jaarlijkse vaste bijdrage	€	261,--
c. een jaarlijkse variabele bijdrage, afhankelijk van de omvang of omzet van het bedrijf		
- Bijvoorbeeld rooivruchten € 25,68 per ha, hardfruit € 32,22 per ha.

Bijlagen

Tabel 1. Directe éénmalige kosten voortvloeiend uit de invoering van een systeem.

Systeem	Eigen inzet opzet (uur)*	Begeleidingskosten opzet (gld.) **	Certificatiekosten 1 ^e jaar (gld.) ***	Totaal implementatie (gld.) (excl. eigen tijd)
HACCP (volgens CCvD)	160-200	8.000,- tot 13.000,-	3.000,- tot 4.000,-	11.000,- tot 17.000,-
Hygiënecode teeltbedrijven tuinbouw	40-50	1.500,- tot 3.000,-	850,- tot 1.000,-	2.350,- tot 4.000,-
EUREPGAP tuinbouw	40-50	1.400,- tot 3.000,-	750,- tot 1.500,- ****	2.150,- tot 4.500,-
Hygiënecode en EUREPGAP tuinbouw	50-60	2.000,- tot 3.500,-	1.600,- tot 2.000,- *****	3.600,- tot 5.500,-
Hygiënecode akkerbouw	30-40	1.500,- tot 2.000,-	650,- tot 850,-	2.150,- tot 2.850,-
EUREPGAP akkerbouw	30-40	1.500,- tot 1.700,-	850,- tot 1.050,-	2.350,- tot 2.750,-
Hygiënecode en EUREPGAP akkerbouw	50-60	1.500,- tot 2.500,-	1.500,- tot 2.000,-	3.000,- tot 4.500,-

Tabel 2. Directe jaarlijkse onderhoudskosten voortvloeiend uit invoering van een systeem.

Systeem	Eigen onderhoud (uur)	Jaarlijkse kosten onderhoud (excl. eigen tijd)		Totale jaarlijkse onderhoudskosten (excl. Eigen tijd)
		Analyses (gld.)	Certificatie (gld.)	
HACCP (volgens CCvD)	100	1.000,- *****	3.000,- tot 4.000,-	4.000,- tot 5.000,-
Hygiënecode teeltbedrijven (tuinbouw)	40	-	850,- tot 1.000,-	850,- tot 1.000,-
EUREPGAP tuinbouw	40	500,-	750,- tot 1.500,-	1.250,- tot 2.000,-
Hygiënecode en EUREPGAP tuinbouw	40	500,-	1.600,- tot 2.000,-	2.100,- tot 2.500,-
Hygiënecode akkerbouw	40	-	650,- tot 850,-	650,- tot 850,-
EUREPGAP akkerbouw	40	500,-	850,- tot 1.050,-	1.350,- tot 1.550,-
Hygiënecode en EUREPGAP akkerbouw	40	500,-	1.500,- tot 2.000,-	2.000,- tot 2.500,-

Tabel 3. Indirecte kosten (bedrijfsaanpassingen).

Systeem	Materiaalkosten/aanpassing gebouwen ****
HACCP (volgens CCvD)	1.500,- tot 5.000,-(lokdozen, lampen, borden, food-grade smeermiddelen)
Hygiënecode teeltbedrijven (tuinbouw)	1.500,- tot 5.000,-(lokdozen, lampen, stickers)
EUREPGAP tuinbouw	500 tot 1.000,-(EHBO, stickers)
Hygiënecode en EUREPGAP tuinbouw	1.500,- tot 5.000,-(lokdozen, lampen, EHBO, stickers)
Hygiënecode akkerbouw	1.000,- tot 5.000,-(lokdozen, lampen, stickers)
EUREPGAP akkerbouw	1.500,- tot 2.500,-(bestr.middelen-kast, EHBO, stickers)
Hygiënecode en EUREPGAP akkerbouw	2.000,- tot 5.000,-(bestr.middelen-kast, lokdozen, lampen, EHBO, stickers)

* Ureninzet is afhankelijk van de ervaring van de teler met computergebruik e.d. en de stand van zaken voor invoering (o.a. niveau van huidige registratie e.d.). Het aantal uren is niet omgerekend in geldbedragen omdat het uurloon voor primair producenten kan variëren.

** Begeleidingskosten zijn afhankelijk van groepen of individueel.

- *** Certificatiekosten zijn afhankelijk van de grootte van het bedrijf en het aantal medewerkers, en van de bedrijfsactiviteiten. Bijvoorbeeld bij fruitteelt: indien geen eigen sortering, dan goedkopere certificatiekosten.
- **** Certificatiekosten EUREPGAP vallen lager uit indien deze gecombineerd worden met bestaande controles zoals MBT. Vandaar dat de marges vrij groot zijn.
- ***** EUREPGAP certificaat kan ook in combinatie met Hygiëncode-conformiteitsbewijs
- ***** Dit is inclusief kalibraties van apparaten.

Tabel 4. Overzicht deelname aan Milieukeur **

	1998 (ha)	1999 (ha)	2000 (ha)
Aardappelen	660	665	785
Uien	65	55	88
Tarwe	600 (incl. gerst)	600 (incl. gerst)	1025
Gerst			138
Haver			3
Suikerbieten			146
Graszaad			113
Cichorei			41
Knolselderij			45
Vlas			7
Peterselie			8
Spinazie			4
Prei			29*
Boerenkool			12*
Kool (rood, wit, spits)			28*
Peen			49
Appels	700 (incl. peer)	95 (incl. peer)	186
Peer			20
Aardbeien		35	224
Bloemen en planten	30	30	34
Varkensvlees	2 (bedrijven)	14 (bedrijven) 13000 plaatsen	13 (bedrijven) 21000 plaatsen

* binnen proefproject

** deelname is niet gelijk aan goedkeuring

Bron: Jaarverslag Milieukeur 2000

Bijlage 3

Inventarisatie van registratiesystemen

Inventarisatie van registratiesystemen

Hieronder volgt een beknopte inventarisatie van de verschillende registratiesystemen zoals deze op dit moment bestaan in de private sector. Ze is echter niet compleet. Getracht is om de meest gangbare mee te nemen. Er is alleen gekeken naar registratiesystemen die gewasbescherming omvatten

Naam	Eigenaar	Doelgroep	Aantal deelnemers	Type pakket	Onderdelen gewasbescherming	Info	Kosten	Opmerking
Gt.net	Groeinet Informatiesystemen BV	Groenteteelt	4000	Internet-registratie-pakket		www.groeinet.nl		
PLANT-plus	Dacom Automatisering BV	Akkerbouw	Ca 500	Registratiepakket		www.dacom.nl	F 250,- /jr F 400,- instap	Optioneel met diverse adviesmodules
Isa-akker Isa-fruit Isa-teelt	Isagri	Landbouw		Bedrijfsregistratie en –management		www.isagri.com		
REGpro	Fruit Consult int.	Fruittelers	Ruim700	Bedrijfsregistratie	Registratie gewasbescherming en bemesting incl voorraad*	www.fruitconsult.nl	€ 70 p jr	
CropIT	Koppert BV	Glas-tuinbouw		Ondersteunend pakket voor management geïntegreerde gewasbescherming	- ontwikkeling plagen - inzet middelen*	www.koppert.nl		
Crop	Opticrop BV	Akkerbouw	Ca 200	Registratiepakket	Gewasbescherming en bemesting *	www.opticrop.nl	€ 250,-	Uit te breiden met 3-tal advies-modules
Bolwerk	?	?	?	?	?	?	?	?
Comwaes	Comvee BV	Akkerbouw/ Bollenteelt		Teeltregistratie		www.comvee.nl		
Trace-masters	Fruitmasters	Leden fruittelers	100 a 200	Online registratiepakket	- bespuitingen * - voorraad	www.fruitmasters.nl	Gratis voor leden	

Naam	Eigenaar	Doelgroep	Aantal deelnemers	Type pakket	Onderdelen gewasbescherming	Info	Kosten	Opmerking
KPA registratie-systeem	Groeinet Informatie-systemen BV	akkerbouw	3000	centraal registratie-systeem (via papier/internet/MI S-koppeling	- bespuitingen - voorraadadm. - bemestingen	www.gtnet.nl	ca. € 100 – € 250 (afh. van aantal percelen)	geschikt voor alle certificeringssystemen; ca 35 afzetorganisaties zijn aangesloten
DeliView	Agrichamp	Glas-tuinbouw	Enkele test-bedrijven	Modulair opgebouwd pakket met EUREPGAP, ISO en HACCP onderdelen	Registratie van gewasbescherming en bemesting volgens EUREPGAP		Nog niet bekend	Komt in 2002 op de markt

* Voldoet aan de EUREPGAP-norm